

RIKSREVISIONEN

Bilaga till granskningsrapport

Datum: 2023-05-02

Diarienummer: 3.1.1-2021-1221

RiR 2023:9

Bilaga 5

Folkhälsomyndighetens kunskapsstöd för provtagning och smittspårning av covid-19

Det nationella smittskyddet
– inte anpassat för en storskalig
smittspridning

Folkhälsomyndighetens kunskapsstöd för provtagning och smittspårning av covid-19

Regionernas resurssläge och testkapacitet spelade stor roll för hur Folkhälsomyndigheten gjorde sina prioriteringar för provtagning. Det visar vår genomgång av Folkhälsomyndighetens kunskapsstöd för provtagning av covid-19. Vi gjorde ett urval av de 28 versioner av kunskapsstöd som har publicerats. Urvalet består av kunskapsstöd för testning som innehåller större förändringar.¹

Folkhälsomyndighetens kunskapsstöd för provtagning över tid – ett urval

Version 1–6 från den 7 februari 2020 till den 8 mars: Versionerna handlar om provtagning av personer med symtom som har vistats i riskländer eller varit i kontakt med bekräftade fall. Ändringarna i versionerna baseras på riskbedömningar och underlag från WHO och ECDC och information från andra länder, antingen genom ECDC:s rapporteringssystem eller via bilaterala kontakter.

Version 7 från den 9 mars 2020: Tillägg om provtagning av personer som har akut nedre luftvägsinfektion och är i behov av sjukhusvård efter kliniska eller röntgenologiska fynd. Tillägget baseras på information från infektionskliniker och smittskyddsläkare.

Version 10 från den 13 mars 2020: Provtagning för sjukhusinlagda patienter och vård- och äldreomsorgspersonal baserat på vad som är mest ändamålsenligt utifrån aktuella resursbehov.

Version 13 från den 27 maj 2020: Provtagning enligt beskrivning i den tredje versionen av Folkhälsomyndighetens nationella strategi för provtagning och laboratorieanalys.² Det innebär provtagning för följande grupper med symtom: 1) sjukhusinlagda personer, brukare av äldreomsorg och socialtjänst, 2) vård- och omsorgspersonal, och som tillägg i denna version 3) personal inom samhällsviktig verksamhet.

Version 14 från den 17 juni 2020: Provtagning för alla i samhället med symtom men med en prioriteringsordning enligt version 13.

Version 17 från den 26 november 2020: Prioriteringar tas bort. Testkapaciteten bedöms vara tillräckligt god. Bedömningen baseras på Folkhälsomyndighetens regelbundna insamlingar av tillgänglig testkapacitet i regionerna.

Version 19 från den 1 november 2021: Vaccinerade rekommenderas inte provtagning vid symtom.

¹ Folkhälsomyndighetens svar 2022-11-02 på Riksrevisionens skriftliga frågor 2022-10-07.

² Regeringen gav Folkhälsomyndigheten i uppdrag i mars 2020 att skyndsamt ta fram en nationell strategi för utökad provtagning för covid-19 (Källa: Regeringsbeslut S2020/02681/FS (delvis)).

Version 20 från den 22 november 2021: Vaccinerade rekommenderas återigen provtagning vid symtom.

Version 24 från den 20 januari 2022: Provtagning enligt följande prioritering 1) personer där diagnos har betydelse för fortsatt vård och behandling, 2) vård- och omsorgspersonal, 3) personer som inte har möjlighet att arbeta hemifrån inklusive elever i grund- och gymnasieskola, och 4) övriga i samhället utifrån regionala rekommendationer och förutsättningar. Bedömningen baseras på Folkhälsomyndighetens veckodialoger med regionernas provtagningsordnare och smittskyddsenheter utifrån överbelastad testning och smittspårning.³

Version 26 från den 9 februari 2022: Den breda allmänna provtagningen upphör. Provtagning av 1) personer där diagnos har betydelse för fortsatt behandling, och 2) patienter, omsorgstagare och personal inom vård och omsorg.

Redan i början av pandemin skulle provtagning även genomföras för personer med symtom som arbetade inom kommunal vård- och omsorgsverksamhet. Folkhälsomyndigheten hade dock ingen sådan formulering i de tio första versionerna av kunskapsstöden eller i myndighetens första nationella provtagningsstrategi.⁴ Endast sjukhusinlagda personer skulle prioriteras. Enligt uppgift från Folkhälsomyndigheten kommunicerades informationen muntligt till regionernas smittskyddsläkare. Först i version 11 från den 1 april 2020 inkluderades även personer i kommunal vård och omsorg.⁵

Folkhälsomyndigheten tog genomgående under hela pandemin hänsyn till regionernas resursläge och testkapacitet vid framtagande av rekommendationer inom provtagning och smittspårning⁶, vilket kan illustreras med följande två exempel:

I en version (10) från den 13 mars 2020 baserades rekommendationerna på information från regionernas kliniska mikrobiologiska laboratorier, som hade för låg kapacitet för testning och smittspårning. För att undvika undanträngningseffekter av de mest sårbara grupperna beslutade Folkhälsomyndigheten om en strikt prioriteringsordning i väntan på att laborierresurser kunde tillföras utifrån. Endast inlagda personer på sjukhus och vård- och omsorgspersonal med symtom, baserat på vad som är mest ändamålsenligt utifrån aktuella resursbehov, skulle provtas. En omfattande provtagning hade riskerat att dränera testkapaciteten och därmed gjort det svårt att

³ Folkhälsomyndighetens svar 2022-11-02 på Riksrevisionens skriftliga frågor 2022-10-07.

⁴ Folkhälsomyndigheten, *Provtagningsstrategi för covid-19*, 2020.

⁵ Folkhälsomyndighetens svar 2022-11-02 på Riksrevisionens skriftliga frågor 2022-10-07.

⁶ Folkhälsomyndigheten, "Stöd till regionernas eventuella prioriteringar i arbetet med testning för covid-19", hämtad 2023-01-04.

provta prioriterade grupper. Folkhälsomyndigheten menade också att det fanns en viss ambivalens kring storskalig provtagning hos professionen.⁷

I en version (26) från den 9 februari 2022, rekommenderades regionerna att kraftigt dra ner på antalet provtagningar. Tanken med ett sådant beslut var att använda vårdens resurser effektivt enligt hälso- och sjukvårdslagen. Folkhälsomyndigheten bedömde att varje individs möjlighet att veta om hen är smittad, inte påverkade samhällskonsekvenserna av smittspridningen på ett sådant sätt att det var ett större problem än den eventuellt ökade risken för smittspridning.⁸

⁷ Folkhälsomyndigheten, *Folkhälsomyndighetens svar på Coronakommissionens frågor*, 2020, s. 11.

⁸ Intervju med företrädare för Folkhälsomyndigheten, 2022-06-16.